

การพัฒนatanองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 Self-Development to be a Learning Person in the 21st Century

จิราภรณ์ พรหมทอง^{1*}

¹สำนักวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
เลขที่ 120 ถนนมหิดล ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาตนเองของบุคคลเพื่อก้าวสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอย่างเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษนี้มีสำคัญ กล่าวคือจะทำให้บุคคลได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนที่ทันสมัยทันโลก ทันเหตุการณ์ โดยมีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิต อันประกอบด้วย การพัฒนาทักษะพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การคิด และทักษะการปฏิบัติในทุกด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล การพัฒนาการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม การพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลในทุก ๆ ด้าน บุคคลที่พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างสม่ำเสมอจะเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ

การพัฒนatanอง บุคคลแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this article is to be a guideline for self – development to be a learning person in the 21st century. People may not be able to avoid the changes of social, economic, environmental and technological in this century. Self-development to be a learning person in the

* ผู้เขียนหลัก
อีเมลล์: jiraporn@feu.edu

21st century is a lifelong learning process and will contribute to improve people professional qualities in any circumstance surrounding and to keep up to date. Therefore, it is especially necessary to develop the skills of listening, speaking, reading, writing, thinking, and the practical skills in all aspects that affect the learning. In addition, it still needs to improve innovative ability, information capability and technological capability. The one who developed own as a learning person in the 21st century will be the one with knowledge, ability, potential and efficiency, and can be accepted by the society, lead to a happy life, and can also solve the problem effectively.

Keywords

Self-Development, Learning Person, Learning in the 21st Century

บทนำ

สังคมยุคปัจจุบันที่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง หรือ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในโลกใบนี้ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเราหรือไกลตัวออกไปอาจส่งผลกระทบทั้งทางบวกหรือลบต่อเราและคนรอบข้างอย่างเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้เรามีความพร้อมที่จะสามารถรับได้กับทุกเรื่องราว ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เราควรต้องปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา วิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้เราสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือ เราต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเพิ่มทักษะพื้นฐานที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ให้แก่ตนเอง ประกอบด้วย ทักษะความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ทักษะการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการเรียนรู้ 3R 7C ตลอดจนทักษะชีวิตและสังคม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คนที่พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอจะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป อันจะส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาในทุก ๆ สถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนไป ขณะเดียวกันคนที่ไม่ยอมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองให้เข้ากับโลกยุคปัจจุบันจะมีชีวิตอยู่แบบไม่มีความสุข เกิดภาวะความเครียด ปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ ๆ ไม่ได้ ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและคนรอบข้างได้

ความหมายและแนวคิดในการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองของบุคคล โดยปรับพฤติกรรมใหม่ของบุคคลให้เป็นคนที่มีสมรรถนะแบบ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตนเองด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดจนสภาพแวดล้อมของโลกที่มี

การเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา บุคคลที่สามารถพัฒนาตนเองตลอดเวลาย่อมปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ นอกจากนี้แล้วการพัฒนาตนเองยังมีผู้รู้หลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมาย ดังนี้

ความหมายที่ 1 การพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ การพัฒนา กับ ตนเอง “การพัฒนา” (Development) หมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้น เจริญขึ้น “ตนเอง” (Self) มีความหมายว่าตัวบุคคลนั้น ดังนั้น การพัฒนาตนเอง ตามรูปศัพท์จึงหมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองของบุคคลนั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น (ราตรี พัฒนรังสรรค์, 2554)

ความหมายที่ 2 ชาญชัย อาจินสมาจาร (2538) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเองว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองจากศักยภาพเดิมที่มีอยู่ไปสู่ศักยภาพใหม่ระดับที่สูงกว่าเดิม

นอกจากนี้ วินัย เพชรช่วย (2553) ยังได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองไว้ 2 ลักษณะคือ

1. การที่บุคคลพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม เหมาะสมกว่าเดิมทำให้สามารถดำเนินกิจกรรมและแสดงพฤติกรรมเพื่อสนองความต้องการหรือเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

2. การพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้นทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมเพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นตลอดจนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตน

ส่วนแนวคิดในการพัฒนาตนเองของบุคคลนั้น วินัย เพชรช่วย (2553) กล่าวว่าไว้ว่าบุคคลที่จะพัฒนาตนเองได้จะต้องเป็นผู้มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงตัวเอง โดยมีความเชื่อหรือแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาตนเองที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาตนเองประสบความสำเร็จ แนวคิดในการพัฒนาตนเองที่สำคัญมีดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่มีคุณค่าอยู่ในตัวเองทำให้สามารถที่จะฝึกหัดและพัฒนาตนเองได้ในเกือบทุกเรื่อง

2. ไม่มีบุคคลใดที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้านจนไม่จำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ๆ อีก

3. แม้บุคคลจะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองได้ดีที่สุด แต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในบางเรื่อง ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการพัฒนาตนเอง การควบคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองมีความสำคัญเท่ากับการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอก

4. อุปสรรคสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คือ การที่บุคคลมีความคิดติดยึด ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการกระทำ จึงไม่ยอมสร้างนิสัยใหม่ หรือฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อตนเอง

5. การปรับปรุงและพัฒนาตนเองสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่องเมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับตนเอง

อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาตนเองมีแนวคิดพื้นฐานจากการยอมรับว่ามนุษย์ทุกคนที่เกิดมาไม่มีใครที่จะสมบูรณ์แบบแต่ที่เหมือนกัน คือ ทุกคนมีศักยภาพ มีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้เพื่อความสมบูรณ์แห่งตน บุคคลควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและควรพัฒนาตนเองไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่เรียนรู้ในการพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยมีบุคลิกภาพพื้นฐาน คือ เป็นคนที่กระตือรือร้น มุมานะพยายาม มีแรงจูงใจที่จะแสวงหาความรู้ตลอดเวลา มีแนวทางในการเพิ่มพูนทักษะความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเองรวมทั้งสามารถนำความรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้รับนั้นไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนใช้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมต่อไป

นอกจากนี้ สุจินต์ ชาวสวน (2555) ยังได้ให้ความหมายของบุคคลแห่งการเรียนรู้ว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้อาจทำได้หลายวิธี เช่น อ่านหนังสือหรือวารสารที่มีประโยชน์ ดูรายการโทรทัศน์หรือฟังวิทยุที่มีสาระ ค้นหาหาความรู้โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ชักถามข้อมูลจากผู้รู้ รวมทั้งสามารถจับใจความสำคัญเพื่อแยกแยะและเลือกสาระข้อมูลที่ได้มาอย่างมีเหตุผล

ดังนั้นในโลกยุคปัจจุบันนี้เราจึงควรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับนั้นไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมีศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม

บุคคลที่จะพัฒนาตนเองได้จะต้องเป็นผู้ที่มุ่งมั่นและตั้งใจที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตนเองโดยมีความคิดพื้นฐานที่จะพัฒนาตนเองในแนวทางที่ถูกต้องซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จ

สำหรับแนวคิดการพัฒนาตนเองของบุคคลแห่งการเรียนรู้มีดังนี้

1. ทุกคนที่เกิดมาไม่มีใครเก่งและรู้ไปหมดทุกอย่าง
2. ไม่มีคำว่าสายเกินไปกว่าที่เราจะสามารถเรียนรู้ได้
3. กระบวนการหรือวิธีการในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลอาจไม่เหมือนกัน
4. หากบุคคลมีกำลังใจ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเรียนรู้แล้ว ไม่มีอะไรที่เราจะทำได้
5. บุคคลแห่งการเรียนรู้ต้องแสวงหาความรู้ตลอดเวลา สร้างแรงจูงใจให้เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

รักการเรียนรู้และถือว่ากระบวนการเรียนรู้ของบุคคลไม่มีที่สิ้นสุด เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล

6. ปัจจุบันมีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้มากมายที่อยู่ใกล้ตัวเรา เราสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลาตามที่เราต้องการ

7. บุคคลที่สามารถเรียนรู้ และปรับตัวเองได้ในสภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาจะเป็นคนที่มีความสุขในการใช้ชีวิต มองโลกในแง่ดี มีสติ และสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ดี

กระบวนการในการพัฒนาตนเองของบุคคลในศตวรรษนี้เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้เราประสบความสำเร็จในชีวิต บุคคลควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจแน่วแน่ อย่าเป็นคนผลัดวันประกันพรุ่ง ต้องคิดว่าไม่มีอะไรที่เราจะทำได้ และสำคัญที่สุดเราต้องเข้าใจว่าไม่มีใครที่สมบูรณ์แบบ ต้องยอมรับในข้อด้อย ข้อที่ควร

ปรับปรุงแก้ไขของตัวเองพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ถ้าเรามีความตั้งใจอย่างแท้จริงแล้ว เราก็จะพบกับความสำเร็จในอนาคตต้องยึดถือคติที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” เพียงแต่ว่าเราอย่าย่อท้อต่ออุปสรรค เตรียมความพร้อมที่จะเริ่มต้นและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สู่โลกใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้จะทำให้เราได้รับทักษะใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

ทักษะพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล

เกี่ยวกับเรื่องนี้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้กล่าวถึงทักษะพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลไว้มีดังนี้

1. ทักษะการฟัง ทำให้รับข้อมูลข่าวสารซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคิดและการพูด
2. ทักษะการตั้งคำถาม ทำให้เกิดกระบวนการคิด การเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ เนื่องจากคำถามที่ดีทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ตั้งแต่ระดับการจำไปจนถึงระดับการวิเคราะห์ และการประเมินค่า
3. ทักษะการอ่าน ทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งนอกจากจะเป็นทักษะการอ่านข้อความและความหมายรวมถึงการอ่านสถิติข้อมูลเชิงคณิตศาสตร์ต่าง ๆ ด้วย
4. ทักษะการคิดเป็นความสามารถควบคุมการกระทำของตนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ การคิดอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรมของบุคคล
5. ทักษะการเขียน เป็นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทศนคติ และความรู้สึกรวมออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรที่让别人อื่นได้เข้าใจ (เป็นพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีความรู้ ความสามารถของตนเองในทางวิชาการสาขานั้น ๆ) เนื่องจากได้บันทึกเหตุการณ์ ข้อมูล ความจริง ใช้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป
6. ทักษะการปฏิบัติ เป็นการลงมือกระทำจริงอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาความจริงและสามารถสรุปผลอย่างมีเหตุผลได้ด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาตนเองของบุคคลให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานที่ต้องพัฒนาได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การคิด ตลอดจนการฝึกและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อไปสู่กระบวนการการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและยังใช้เป็นเครื่องมือในการชี้นำตนเองไปสู่การพัฒนารากฐานความเจริญแห่งชีวิตของบุคคล

ทักษะการเรียนรู้ของบุคคลในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะความรู้ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ประกอบด้วย

1.1 ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness)

- 1.2 ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy)
- 1.3 ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy)
- 1.4 ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
- 1.5 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)
2. **ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม** จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมในการเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสารและร่วมมือ
3. **ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี** เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีอย่างมากมาย บุคคลจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้
 - 3.1 ความรู้ด้านสารสนเทศ
 - 3.2 ความรู้เกี่ยวกับสื่อ
 - 3.3 ความรู้ด้านเทคโนโลยี
4. **ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ** ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้
 - 4.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว
 - 4.2 การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
 - 4.3 ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
 - 4.4 การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)
 - 4.5 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)
5. **ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21** ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C
 - 5.1 3R ได้แก่
 - 1) Reading (อ่านออก)
 - 2) Writing (เขียนได้)
 - 3) Arithmetics (คิดเลขเป็น)
 - 5.2 7C ได้แก่
 - 1) Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา)
 - 2) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม)
 - 3) Cross-Cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์)
 - 4) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

5) Communications, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรับรู้เท่าทันสื่อ)

6) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

7) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

โลกยุคปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานการณ์ของโลกมีความแตกต่าง จากศตวรรษที่ 20 บุคคลจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นจริงของสังคม คณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 20 ขององค์การ UNESCO (1996 อ้างถึงใน พินสุดา สิริรังศรี, 2555) ได้รายงานไว้ว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็น ภาวะจำเป็นที่จำเป็นสำหรับเปิดเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยได้ให้ความสำคัญกับสี่เสาหลักที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นี้ ได้แก่

1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) คือการเรียนรู้เพื่อให้เราสามารถนำสิ่งที่ได้รับเอาไปใช้เพื่อเป็นประสบการณ์ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่

2) การเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติ (Learning to Do) เน้นการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ ฝึกการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง

3) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม (Learning to Live Together) เป็นทักษะการเรียนรู้ที่สมาชิกในสังคมต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่อเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมใหม่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อความสมบูรณ์แห่งตนที่สามารถจะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

สรุปแล้วทักษะการเรียนรู้ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคคล พัฒนาทักษะชีวิตตลอดจนความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตเพื่อบุคคลจะได้นำสิ่งที่ได้รับการพัฒนานี้ไปปรับใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

วิธีพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาตนเองของบุคคลให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อาจมีแนวทางในการพัฒนาที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับทักษะพื้นฐาน ความสามารถและศักยภาพของแต่ละคน ทั้งนี้วิธีการพัฒนาตนเองของบุคคลให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ดังนี้

1. พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นคนกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น รับผิดชอบต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโดยแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ถ้ามีข่าวสารอะไรมาต้องอ่าน ต้องรู้ ต้องดู ต้องทำความเข้าใจ ต้องวิเคราะห์ ต้องวินิจฉัยด้วยว่าข่าวสารที่มาถึงเรานั้นเป็นความจริงทั้งหมดหรือเป็นความจริงบางส่วน และความจริงเหล่านั้นเป็นความจริงที่มีประโยชน์แก่เรา มีประโยชน์แก่คนอื่นมากน้อยแค่ไหนเราจะสามารถใช้

ข่าวสารหรือความรู้เป็นประโยชน์แก่ตัวเรา แก่คนรอบข้าง หรือแก่ส่วนรวมได้มากน้อยเพียงใด (เพียงเพ็ญทองกล้า, 2547)

2. พัฒนาทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ (Basic Skills) ทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ของบุคคลประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการอ่าน ทักษะการคิด ทักษะการเขียน และทักษะการลงมือปฏิบัติดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

3. พัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะในข้อนี้เป็นทักษะที่มีความพร้อมในการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลง เป็นทักษะที่เน้นด้านความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ความสามารถ และแก้ปัญหาการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของบุคคลในการก้าวสู่โลกการทำงานและสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในสภาวะปัจจุบัน (อนุชา โสมานุตร, 2556)

4. พัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อ และเทคโนโลยีมากมายที่ทำให้เราเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกในการเข้าถึงตลอดเวลา เราควรต้องมีทักษะพื้นฐานด้านสารสนเทศ ศึกษาวิธีการในการใช้สื่อและเทคโนโลยี สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด โดยต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มามีข้อดี ข้อเสีย วิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ในอนาคตทั้งที่เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดโทษ ต้องรู้จักเลือกรับหรือ ปฏิเสธ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีจริยธรรม นั่นคือ การมีทักษะทางด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเอง และสังคม (อนุชา โสมานุตร, 2556)

5. พัฒนาทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการยืดหยุ่นและ ปรับตัว สามารถปรับตัวได้ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีเป้าหมายของชีวิตและความมุ่งมั่น มีความเข้าใจทักษะทางสังคมและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีสัมพันธภาพที่ดีต่อคนอื่น มีศักยภาพและมีความสามารถในการเป็นผู้ผลิตที่สามารถตรวจสอบได้ตลอดจนมีความเป็นผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามารถในการแก้ปัญหา สามารถประสานงานได้ดี และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด (อนุชา โสมานุตร, 2556)

6. พัฒนาทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) คือการเป็นคนใฝ่รู้โดยศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ทำให้ตัวเราเป็นคนมีความคิด มีจริยธรรมเวลาฟังอะไรก็รู้จักวิเคราะห์ รู้จักสรุป รู้จักนำเอาสิ่งดี ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ สามารถที่จะตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยตนเองอย่างสมเหตุสมผล ก่อนอื่นต้องยอมรับว่าการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญ และตัวเรามีสิ่งที่ต้องพัฒนา คนที่อยู่ในศตวรรษปัจจุบันนั้นจะต้องเป็นคนกระฉับกระเฉงกระตือรือร้น ช่างสังเกต เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์มีความอดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เรามีส่วนไหนสมบูรณ์แบบแล้ว และส่วนไหนที่ต้องแก้ไข ยังทำไม่ได้สิ่งแรกคือ สำรวจตัวเองว่าเรามีส่วนบกพร่องตรงไหนที่ต้องพัฒนาเมื่อรู้แล้วก็กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาตนเองว่าเราต้องการให้ตัวเราพัฒนาไปสู่เป้าหมายใด

7. พัฒนาทักษะการสื่อสารทางภาษาโดยเฉพาะภาษาสากลที่ใช้ คือ ภาษาอังกฤษ เพราะสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ในทุกประเทศในโลก เพราะโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะประเทศไทยได้เปิดกว้าง และส่งเสริมให้ต่างชาติได้เข้ามาท่องเที่ยวและทำธุรกิจในประเทศ และในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้คนไทยมีโอกาสได้ไปเรียนรู้ภาษาประสบการณ์หรือทำงานในต่างประเทศมากขึ้น นอกจากภาษาไทยแล้ว มีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ภาษาที่สองคือภาษาอังกฤษ โดยอาจเริ่มจากการหัดฟังภาษาอังกฤษจากเพลง ภาพยนตร์ ทีวีดีวีดี คลิป การฝึกพูดภาษา เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ หรือไปเรียนเพิ่มเติมที่สถาบันภาษาต่าง ๆ และต้องหัดกล้าที่จะพูดกับเจ้าของภาษาโดยตรง การที่บุคคลเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดีถือเป็นการพัฒนาตนเองอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้ วีระวรรณ วรรณโท (ม.ป.ป.) ยังได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้หลายประการ ดังนี้

1. พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ บุคคลควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้พื้นฐานอย่างกว้าง ๆ และศึกษาบางวิชาอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติมตามความจำเป็นในอนาคต โดยสามารถโยงความรู้พื้นฐานที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาตนเองได้

2. เครื่องมือสำหรับแสวงหาความรู้ การพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รักการเรียนรู้ จะต้องพัฒนาตนเองให้มีเครื่องมือที่จะใช้ในการแสวงหาความรู้ได้ก่อน เครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต เช่น คณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา วิทยาศาสตร์เป็นการแสวงหาความรู้ที่เราจะได้ฝึกการสังเกต ตั้งคำถาม ทดลอง วิเคราะห์ หาคำตอบและอธิบายให้เหตุผล ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้แสวงหาความรู้อย่างกว้างขวาง คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ได้เรียนรู้ถึงวิทยาการสมัยใหม่ที่จะช่วยในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างไม่สิ้นสุดโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. สร้างแรงจูงใจให้เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ต้องสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง รักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อบุคคลในทุกช่วงชีวิต สิ่งที่เราเรียนรู้ควรสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองด้วย โดยอาจเป็นสภาพการณ์หรือปัญหาที่ตนเองต้องเผชิญในชีวิต เป็นเรื่องที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาตนเองได้ ทำให้เห็นคุณค่าของการแสวงหาข้อมูล และนำข้อมูลนั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

4. การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุน ให้บุคคลมีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอยู่เสมอ สามารถเรียนรู้อยู่ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ

สรุป

การพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม บุคคลต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาตนเองโดยเรียนรู้ทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งทักษะความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางสังคม ตลอดจนเรียนรู้เครื่องมือ นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จำเป็น ด้วยสังคมปัจจุบันให้ความสำคัญกับบุคคล

ที่มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ บุคคลที่พัฒนาตนเองจะทำให้สามารถดำเนินชีวิตและปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และจะส่งผลให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า ประเทศชาติก็พัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย อาจิณสมากร. (2538). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- เพียงเพ็ญ ทองกล้า. (2547). **การพัฒนาตนเองสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร**. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2559, จาก www.nrdo.navy.mi.th/jreport/mmaga/maga.
- พิณสุตา สิริรังศรี. (2555). **การรู้สารสนเทศ: กลไกการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์**. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2559, จาก www.Dpu.ac.th/edr-health/file/if.pdf.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **มาตรฐานคุณวิทย์ศาสตร์และเทคโนโลยี**. (2553) กรุงเทพฯ: สถาบัน.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2554). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์
- วินัย เพชรช่วย. (2553). **การพัฒนาตน**. สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://www.novabizz.com/NovaAce/Learning/Self_Development.htm.
- วีระวรรณ วรรณโท. (ม.ป.ป). **แบบฝึกการพัฒนาทักษะการศึกษาค้นคว้า การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน**. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://202.29.136.140/MediaOnLine/weerawanWMD/unit7.htm>.
- สุจินต์ ชาวสวน. (2555). **บุคคลแห่งการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://beauten28.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>.
- อนุชา ไสมาบุตร. (2556). **ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/learning-and-innovation-skills>.